

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

לפני כבוד השופטת כריסטינה חילו-אסעד

מדינת ישראל

ע"י ב"כ עו"ד רועי חמדני

המאשימה

נגד

אמילי מיטל פרנקל

ע"י ב"כ עו"ד אייל אבולעפיה

הנאשמת

הכרעת דין

בפתח הכרעת הדין וכמצוות סעיף 182 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 אני מודיעה על זיכוי הנאשמת מהעבירות המיוחסות לה בכתב האישום.

עניינה של הכרעת דין זו בפגמים שנפלו בהליך עיכוב הנאשמת, במסגרת פעולות שיטור שבוצעו לשם אכיפת מגבלות שהוטלו עקב התפרצות נגיף הקורונה, והשלכות פגמים אלה על עיכובה ומעצרה של הנאשמת, ועל חוקיות סירובה להזדהות והתנגדותה לעיכוב ולמעצר.

א. פתח דבר - כתב האישום והטענה המקדמית

1. כתב האישום מייחס לנאשמת עבירות של הפרעה לשוטרי במילוי תפקידו, לפי לסעיף 275 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 ושימוש בכוח או באיומים למנוע מעצר, לפי סעיף 47(א) לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח משולב], תשכ"ט-1969.
2. על פי עובדות כתב האישום, ביום 16.10.2020 שהתה הנאשמת במרחב הציבורי בתל אביב, במקום שאינו מקום מגוריה ומבלי שעטתה מסכה על פניה, כפי שנדרש באותו מועד בהתאם למגבלות שהוטלו על הציבור לשם התמודדות עם נגיף הקורונה.¹ באותו מעמד, פנתה השוטרת אל הנאשמת וביקשה ממנה להזדהות על פי תעודת זהות, במשך מספר דקות, אולם הנאשמת

¹ צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש) (בידוד בית והוראות שונות) (הוראת שעה), תש"ף-2020; תקנות שעת חירום (אכיפת צו בריאות העם) (נגיף הקורונה החדש) (בידוד בית והוראות שונות) (הוראת שעה), התש"ף-2020; תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש – הגבלת פעילות), התש"ף-2020.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

בתגובה לכך ביקשה מהשוטרת שתניח לה והחלה לעזוב את המקום. השוטרת ביקשה ממנה לעצור ולהזדהות שוב ושוב, אך הנאשמת לא נענתה והמשיכה ללכת מהמקום ובתגובה הודיעה לה השוטרת כי היא מעוכבת. הנאשמת המשיכה לנסות לעזוב את המקום, לכן נאלצה השוטרת לעצור אותה ולאזוק אותה תוך שהנאשמת מתנגדת לאיזוק. תוך כדי המעצר, הנאשמת תלשה מהשוטרת את מצלמת הגוף ואת מכשיר הקשר והשוטרת קראה לסיוע של שוטרים נוספים על מנת שיעזרו לה לבצע את המעצר. בתגובה לכך, הנאשמת נשכבה על הרצפה וסירבה לקום, והשוטרים נאלצו להרים אותה בכוח על מנת להכניסה לתוך הניידת.

3. במסגרת ההליכים המקדמיים העלה ב"כ הנאשמת **טענה מקדמית** לפיה יש לבטל את כתב האישום על יסוד הוראות סעיף 149(4) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן: **החסד"פ**) מאחר שכתב האישום אינו מגלה עבירה. על פי טענה זו, המהווה ציר מרכזי של ההגנה בתיק, היה על השוטרת להודיע לנאשמת על עצם עיכובה ועל סיבת העיכוב, כקבוע בסעיפים 72 ו-24 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), תשנ"ו-1996 (להלן: **חוק המעצרים**). נטען כי השוטרת פעלה בניגוד לחובותיה אלו במסגרת פנייתה אל הנאשמת, ומדובר בדרישות המהוות תנאי לחוקיות העיכוב ועל כן התנהגות הנאשמת שבאה בעקבות כך אינה מהווה עבירה. לאמור, לטענת ההגנה משלא פעלה השוטרת כנדרש על פי הדין הנאשמת לא תוחזק כמי שהפריעה לשוטרת במילוי תפקידה או כמי שהתנגדה למעצר חוקי מאחר שמעצרה היה בלתי חוקי. ביום 20.02.2022 דחתה כב' השופטת עדי יעקובוביץ את הטענה המקדמית תוך שקבעה כי הסוגיה העומדת בבסיס המחלוקת בין הצדדים היא חוקתיות הליך העיכוב והמעצר, וכי הצדדים חלוקים בשאלות עובדתיות ומשפטיות שלא ניתן להכריע בהן בשלב זה ועל כן הטענה תוכרע בתום הבאת הראיות.

ב. ניהול ההליך וטענת אין להשיב לאשמה

4. עדת התביעה המרכזית בתיק היא רס"ר נטע בילו (להלן: **השוטרת**), אשר ביצעה את הליך העיכוב והמעצר מתחילתו. כן העידה רס"מ סתיו יפרח אשר הגיעה למקום בחלקו האחרון של האירוע.

5. בנוסף, הוגשו בהסכמת הצדדים דוחות פעולה שערכו השוטרים (**ת/3, ת/4, ת/5, ת/6** ו-**ת/11**); דוח אירוע שנרשם על ידי הפקח דוני פנחסוב, אשר נראה כי נכח באירוע מתחילתו, אולם לא נטל חלק אקטיבי (**ת/12**); הודעת הנאשמת (**ת/7**); הודעת תשלום הקנס שנרשמה לנאשמת (**ת/1**); דיסק סרטוני מצלמות הגוף (**ת/2**); תמונות חבלות שתועדו על גופה של הנאשמת (**ת/8**); כתב הערובה (**ת/9**); דו"ח נטילת אמצעי זיהוי (**ת/10**) ונוהל משטרת ישראל מס' 01.02.03 נוהל אכיפת עבירות קנס מנהליות - נגיף הקורונה מיום 05.08.2020 (**נ/1**); להלן: **הנוהל המשטירתי**).

6. בתום פרשת התביעה העלה הסניגור טענת **'אין להשיב לאשמה'** ועתר לזיכוי הנאשמת מאחר שהמאשימה לא הוכיחה את האשמה, אף לא לכאורה. הבקשה נשענה על אותן ההנמקות מושא הטענה המקדמית בעניין חוקיות העיכוב והמעצר, תוך עיגון בעדות השוטרת. ביום 18.06.2023

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

דחיתי את הבקשה תוך שקבעתי כי טענות ההגנה משמעותיות וכבודות משקל אולם מקומן להתברר באופן מעמיק במסגרת הכרעת הדין, כי לא ניתן לומר כי לא הונחה כל ראיה המצביעה על מעורבותה של הנאשמת בביצוע העבירות לכאורה באופן המצדיק שלא לחייבה להשיב לאשמה, ואין מדובר במקרה חריג שמצדיק הימנעות מהעברת נטל הבאת הראיות לכתפי ההגנה.

7. הנאשמת לא ניהלה פרשת הגנה, לא העידה להגנתה ולא נשמעו ראיות מטעמה.

ג. המחלוקת (המשפטית) והעובדות שאינן שנויות במחלוקת

8. הצדדים העלו טענות רבות במהלך ההליך אך ניתן לזקק את הסוגיה הרלבנטית לשאלה משפטית אחת. המחלוקת ניטשת סביב הפרשנות המשפטית שיש ליתן להתנהלות השוטרת מן העבר האחד ולהתנהגותה של הנאשמת מהעבר האחר, קרי: האם עיכוב הנאשמת ובהמשך מעצרה היו כדין, וככל שנפלו פגמים האם אלה הופכים את עיכובה ומעצרה לבלתי חוקיים באופן שמוביל לזיכוייה מהעבירות שיוחסו לה.

9. כתב האישום נסב כולו סביב המפגש בין הנאשמת לבין השוטרת. האירוע מתועד בדוח הפעולה של השוטרת (ת/3) כמו גם בסרטון מצלמות הגוף (שאורכו כ-13 דקות), בדיווח שרשם הפקח (ת/12), ובהמשך – גם בדוחות פעולה ובסרטוני מצלמות גוף של שוטרים נוספים שהגיעו לאירוע לאחר הזעקת כוחות סיוע. למעשה, צפייה בסרטוני מצלמות הגוף מאפשרת להתחקות אחר אופן התפתחות האירוע והדינמיקה במפגש שבין השוטרת לנאשמת.

10. בתמצית, אין מחלוקת כי השוטרת ניגשה אל הנאשמת כשהיא שוהה במרחב הציבורי וכאשר אינה עוטה מסכה על פניה וכי מיד לאחר שניגשה השוטרת לנאשמת עטתה זו מסכה. אין מחלוקת כי השוטרת דרשה מהנאשמת להזדהות וזו לא עשתה כן, תוך שהיא מפנה שאלות בעניין זה לשוטרת. אין מחלוקת כי השוטרת לא מסרה, בשום שלב, לנאשמת מהי העבירה המיוחסת לה וכי הנאשמת מצידה לא הזדהתה ואף ביקשה לעזוב את המקום. משסירבה הנאשמת להזדהות החליטה השוטרת לעכבה לתחנה והודיעה לה על כך, הזעיקה כוחות סיוע, ומשלא זכתה לשיתוף פעולה מצד הנאשמת שאף החלה לעזוב את המקום, החליטה לעצרה. הנאשמת נאזקה תוך שהשוטרת אוחזת בה ומבקשת ממנה שלא להתנגד. כוחות תיגבור הגיעו, הנאשמת נשכבה על הרצפה, השוטרים הרימוה והכניסוה לניידת. אין מחלוקת כי האינטראקציה מול השוטרים במהלך הליך העיכוב והמעצר הותירו חבלות על ידיה ורגליה של הנאשמת (ת/8).

11. יוער כי הסניגור, בסיכומי התשובה, טען לקיומה של מחלוקת בשאלת סיבת פניית השוטרת לנאשמת. לשיטתו, לא ניתן לקבוע חד-משמעית כי הפנייה היתה על רקע אי-עטיית מסכה, שעה שהשוטרת סירבה לבקשות חוזרות מצד הנאשמת להבין מדוע היא נדרשת להזדהות ושעה שהדבר אינו מפורט בדוח הפעולה. בעניין זה אפנה לדוח הפעולה של השוטרת בפתחו נרשם

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

"בעת סיור שגרתי בשוק לוינסקי, הבחנתי בחשודה שלא עטתה מסיכה על פניה" לעדותה של השוטרת בבית המשפט שעסקה בסוגיה זו ולעובדה כי לא עומתה במישרין עם טענת ההגנה. מקובל עלי אפוא כי הפניה לנאשמת נעשתה על רקע איעטיית מסכה במרחב הציבורי.

ד. סדר הדיון יהיה אפוא כדלהלן:

12. תחילה יש לדון בטענת המאשימה לפיה המפגש הראשוני בין הנאשמת לשוטרת אינו מהווה עיכוב על פי הדין; בהמשך, וככל שייקבע שמדובר בעיכוב, תידון משמעות ופרשנות פעולות השוטרת והאם מדובר בעיכוב שבוצע כדין; ככל שייקבע שהליך העיכוב (והמעצר בעקבותיו) אינם חוקיים תידון משמעות התנהגות הנאשמת, קרי: האם מדובר בהתנגדות כדין והאם מדובר בצידוק לעבירת ההפרעה לשוטר.

ה. מועד תחילת עיכוב הנאשמת – טענת המאשימה כי השלב הראשוני של המפגש בין הנאשמת לשוטרת אינו מהווה עיכוב דינה להידחות

13. ביסודו של חוק המעצרים ניצבים עקרון החוקיות לפיו "אין מעצר ועיכוב אלא בחוק או לפי חוק מכוח הסמכה מפורשת בו" (סעיף 1), העיקרון בדבר שמירה מרבית על כבוד האדם ועל זכויותיו (שם) ועקרון הפגיעה המינימלית, לפיו השימוש בכלי המעצר ייעשה אך ורק כאמצעי אחרון שאין בלתו (סעיפים 13(ב), 21(ב) ו-23(ג)).

המשטרה, ככל רשות מנהלית אחרת, פועלת אך ורק מכוח הסמכה בחוק. הפעלת סמכות שיטור ואכיפה כלפי אזרחים תיעשה בראי העקרונות שנקבעו בחוק יסוד: יסוד כבוד האדם וחירותו הקובע כי אין לפגוע בזכויות שנקבעו כזכויות יסוד חוקתיות, כגון הזכות לחירות ולכבוד, אלא על פי חוק או מכוח הסמכה מפורשת בו, לתכלית ראויה ובמידה שאינה עולה על הנדרש.

עיכובו של אדם על ידי שוטר פוגע בחירות התנועה, ואף עלול לפגוע בשמו הטוב ובכבודו. יש להקפיד אפוא על הפעלת סמכויות השיטור בהתאם להסמכה בחוק באופן מדוקדק.

14. לעמדת המאשימה, הפניה הראשונית לנאשמת אינה מהווה עיכוב. לפי גישה זו, כאשר שוטר מבחין באזרח מבצע עבירה, בידיו לעכבו אך מדובר בסמכות רשות ולא חובה ומכאן שבישח הראשוני של השוטר מול האזרח השוטר אינו מפעיל את סמכות העיכוב והאזרח רשאי ללכת מהמקום (עמ' 41 ש' 18-21). על פי היגיון זה, טוענת המאשימה כי **עד שהשוטרת לא הודיעה לנאשמת כי היא מעוכבת לתחנה, היא לא היתה מעוכבת במקום** (עמ' 42 ש' 6-7).

גם השוטרת העידה כי מבחינתה, היא הכניסה את הנאשמת ל'סטטוס' של מעוכבת רק לאחר שזו לא שיתפה פעולה עם הבקשה להזדהות וכדבריה "כשאני פונה לבן אדם, לרוב אני לא מסיימת את זה בהכנסה לסטטוס, אנחנו לא מגיעים למעצר או לעיכוב, אנחנו מדברים, זה יכול

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

להסתיים אחרי שניה או שתיים. דיברתי איתה, כשראיתי שאין היענות הכנסתי אותה לסטטוס. לא כל אדם שאני פוגשת, אני מודעה לו שהוא מעוכב (עמ' 28 ש' 14-17).

15. אין בידי לקבל טענה זו. כל פניה לאזרח בדרישה להזדהות כרוכה בעיכובו שכן, אינו רשאי להמשיך וללכת בדרכו.

סעיף 66 לחוק המעצרים מגדיר מהו "עיכוב":

"הגבלת חירותו של אדם לנוע באופן חופשי, בשל חשד שבוצעה עבירה או כדי למנוע ביצוע עבירה כאשר הגבלת החירות מסויגת מראש בזמן ובתכלית, הכל כאמור בפרק זה."

סעיף 69 לחוק המעצרים מחיל את כללי העיכוב הקבועים בחוק גם על מקרים בהם מופעלת סמכות אחרת מכוח חיקוק אחר, הכרוכה באופן מהותי בהגבלת תנועה:

"הוקנתה בחיקוק הסמכות לחפש במקום, בכליו או על גופו של אדם, או הסמכות לדרוש מאדם הצגת מסמכים, רשאי בעל הסמכות לעכב אדם או כלי רכב כדי לאפשר את החיפוש או העיון במסמכים, וכן רשאי הוא לדרוש מהאדם למסור את שמו ומענו."

16. הנאשמת נצפתה מבצעת לכאורה עבירה (מנהלית) של אי-עטיית מסכה במרחב הציבורי על פי המגבלות שחלו באותה עת על הציבור. חשד זה הצדיק את הפניה אליה על מנת לברר מולה מדוע אינה עוטה מסכה והאם קיימת סיבה מוצדקת הפוטרת אותה מן החובה, כמפורט ב**נוהל המשטרה**. לשוטר בסיטואציה שכזו הסמכות לרשום הודעת תשלום קנס, ליתן אזהרה או להסתפק במתן הסבר.

17. **פניה זו לנאשמת מהווה עיכוב**. הנאשמת לא היתה רשאית להמשיך בדרכה, ובפועל, משניסתה לעשות כן, הוחזקה כמי שמסרבת להזדהות ועל כן החליטה השוטרת לעכבה לתחנה. לא ניתן להגיע למסקנה משפטית אחרת מלבד העובדה כי גם השיח הראשוני בין הנאשמת לשוטרת, במהלכו נתבקש למסור מסמכי זיהוי, מהווה עיכוב. בשלב מסוים בחקירתה הנגדית גם השוטרת מאשרת זאת: "ש. הסבירו לכם שכל פניה שלכם לאדם, להפעלת סמכות, היא למעשה עיכוב? ת. כן" (עמ' 31 ש' 14-15) אולם מנגד עומדת על ההבחנה, לטעמה, בין דרישה להזדהות לבין עיכוב, או כלשונה "הכנסה לסטטוס" שאינה נדרשת בשיח הראשוני (שם, 20-23).

18. המאשימה מפנה לשילוב **הסעיפים 25(א) ו-26** לחוק סמכויות מיוחדות להתמודדות עם נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), תש"ף-2020, המעניקים לשוטר – אחד מבין הגורמים שהוסמכו לבצע פעולות אכיפה לשם הטלת קנס מנהלי – את הסמכות "לדרוש מכל אדם למסור לו את שמו ומענו ולהציג בפניו תעודת זהות או תעודה רשמית אחרת המזוהה אותו". המאשימה טוענת כי הסמכויות המוענקות לשוטר מכוח הוראות חוק אלו מהוות "דין ספציפי" הגובר על הדין הכללי, הוראות חוק המעצרים, ומכאן מסיקה כי ניתן לדרוש מאדם להזדהות מבלי שהוא ייחשב כמעוכב לצורך כך. לטעמה של המאשימה, רק משסירבה הנאשמת להזדהות החלה השוטרת להשתמש בסמכויותיה מכוח חוק המעצרים.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

19. אין בידי לקבל את פרשנות המאשימה. הוראות סעיף 69 ברורות. הסעיף פורס כנפיו גם על מקרים בהם סמכות הפניה לאדם הוקנתה מכוח הוראות בחיקוקים אחרים. טענת המאשימה אפוא כי הוראות החוק הנוגעות לאכיפת מגבלות הקורונה מוציאות מכלל רלוונטיות את הוראות חוק המעצרים אינה נכונה. חקיקת הקורונה מעניקה סמכות אכיפה לשוטרים וקובעת הנחיות יישומיות לאכיפת המגבלות שהוטלו על הציבור (שאחרת לא היתה סמכות לשוטרים לבצע פעולות אכיפה) אולם אין בה כדי לאיין את החובות המוטלות על השוטרים במפורש בהוראות חיקוק אחרות.

עמדה על כך כבוד הנשיאה א' חיות בבג"ץ 4455/19 עמותת טבקה - צדק ושוויון ליוצאי אתיופיה נ' משטרת ישראל (נבו 25.01.2021; להלן: עניין טבקה) בקבעה כי גם הסמכות לדרוש הזדהות לפי חוק החזקת תעודת זהות והצגתה, התשמ"ג-1982, שאינה כרוכה בקיומו של חשד סביר כפופה גם למגבלות המנויות בפרק ג' לחוק המעצרים, בשינויים המחויבים. מפאת חשיבותם העקרונית והרלוונטיות לענייננו, יובאו הדברים בהרחבה:

"המסקנה היא כי סעיף 2 לחוק תעודת זהות מהווה מקור הסמכה מפורש דיו לעצם הדרישה להזדהות [...]"

סעיף 66 לחוק המעצרים מגדיר עיכוב כ"הגבלת חירותו של אדם לנוע באופן חופשי, בשל חשד שבוצעה עבירה או כדי למנוע ביצוע עבירה כאשר הגבלת החירות מסוייגת מראש בזמן ובתכלית [...]". הדרישה להציג תעודת זהות עונה, אם כן, להגדרת עיכוב כאמור, שכן היא מגבילה את חירותו של הפרט לנוע באופן חופשי. ואולם, עצם העובדה שהפעלת הסמכות כרוכה בעיכובו של אדם אינה משמיעה לנו כי היא מותנית בקיומו של חשד סביר. זאת, שכן אף שבסעיפים 67-68 לחוק המעצרים "חשד סביר" מהווה תנאי להפעלת הסמכות, הרי שסמכות העיכוב הנזכרת בסעיף 69 לחוק המעצרים – והרלוונטית לענייננו – אינה מתנה את הפעלת סמכות העיכוב בקיומו של "חשד סביר" כזה [...]"

סעיף 69 לחוק המעצרים מורה, אפוא, כי באותם מקרים שבהם הוקנתה בדין סמכות לדרוש מאדם להציג בפני הגורם המוסמך מסמכים, קמה לגורם המוסמך סמכות נלווית לעכב את אותו אדם לצורך עיון בהם. סמכות זו אינה מותנית בקיומו של חשד סביר לביצוע עבירה, ותכליתה הוא לאפשר את יישומה של הסמכות לדרוש הצגת מסמכים (ראו בהקשר זה: יעקב קדמי על סדר הדין בפלילים, חלק ראשון – הליכים שלפני משפט א 15 (מהדורה מעודכנת, 2008)). ודוק: סעיף 69 לחוק המעצרים מקנה סמכות מצומצמת למבצע העיכוב ולפיה הוא מוסמך לעכב אדם "כדי לאפשר את החיפוש או העיון במסמכים", או כדי לדרוש את מסירת שמו של האדם ומענו. זאת, בניגוד לסמכות הקבועה בסעיפים 67-68 לחוק המעצרים, מכוחם מתאפשר ביצוען של פעולות נוספות, ובראשן הסמכות לחקור אדם או לדרוש ממנו להתלוות לשוטר לתחנת המשטרה. במילים אחרות, חוק המעצרים עצמו מבחין בין סמכויות העיכוב השונות, הגורם המוסמך להפעילן, נסיבות הפעלתן והיקפן.

לעניין היקף הסמכות, סעיף 69 לחוק המעצרים מפנה לדבר החקיקה בו הוקנתה הסמכות. בענייננו, סמכות זו מקורה בסעיף 2 לחוק תעודת זהות. חוק תעודת זהות קדם אמנם לכינונו של חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו ועל כן,

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

הוא חוסה תחת הוראת "שמירת הדינים" המעוגנת בסעיף 10 לחוק היסוד. עם זאת, ובהתאם להלכה שנקבעה בדנ"פ 2316/95 **גנימאת נ' מדינת ישראל**, פ"ד מט(4) 589, 643, 653 (1995) (להלן: **עניין גנימאת**), גם חוקים שחקיקתם קדמה לחוקי היסוד יש לפרש, ככל הניתן, ברוח העקרונות והערכים שהותוו בחוק היסוד הרלוונטי והזכויות הנובעות ממנו" (פסקאות 19-21 לפסק דינה של הנשיאה א' חיות; ההדגשות הוספו).

20. די בדברים ברורים אלה כדי לקבוע כי האינטראקציה הראשונית בין הנאשמת לשוטרת מהווה עיכוב וחוסה תחת הוראות חוק המעצרים. פשיטא, אם כקביעת בית המשפט העליון **בעניין טבקה** דרישה להציג תעודת זהות, שאינה חייבת להיות כרוכה בקיומו חשד סביר מהווה עיכוב וכפופה להוראות חוק המעצרים, ברור שדרישה להזדהות שנולדה על רקע ביצוע עבירה מקימה את כללי העיכוב שבחוק. בעניין זה מקובלת עלי פרשנות ההגנה כי לא קיימת פרוצדורה של דרישת הזדהות ללא עיכובו של האדם הנדרש להזדהות, על כל השלכות והחובות הכרוכות בכך. הסיבה לעיכוב במקרה זה אינה יכולה להיות נעוצה בדרישה להזדהות, ככזו. הזיהוי הוא אמצעי לביצוע פעולות השיטור לשם אכיפת מגבלות הקורונה. חקיקת הקורונה מקימה, אם כך, את מקור הסמכות לדרוש זיהוי אדם, בעוד שחוק המעצרים מעניק לשוטרת את הסמכות לעכב את אותו אדם לשם מימוש דרישת הזיהוי והשלמת פעולות האכיפה כנדרש.

21. לא זו אף זו, אם הנאשמת היתה חופשיה ללכת מהמקום באינטראקציה הראשונית בינה לבין השוטרת, כפי שטוענת המאשימה, מדוע אם כן החליטה השוטרת לעכבה בגין סירוב להזדהות וכיצד התנהגותה זו מקימה את יסודות העבירה של הפרעה לשוטרת במילוי תפקידו בנוגע חלק זה של האירוע? עמדתה זו של המאשימה יש בה דווקא כדי לחזק את זיכוי הנאשמת משום שאם אין מדובר בעיכוב, וסעיף 67 לחוק המעצרים המפרט מתי קמה לשוטרת סמכות לעכב אדם לתחנה אינו חל, לא קמה לשוטרת סמכות עיכוב בשל זיהוי בלתי מספק ולא קמה הצדקה לעיכובה לתחנה או למעצרה בהמשך. ועוד, אם עד לרגע עיכובה לתחנה הנאשמת לא היתה מעוכבת, מדוע החליטה השוטרת לעכבה לתחנה חלף עיכובה במקום, סמכות אשר פוגעת במידה פחותה יותר בחירותה, כפי דרישת חוק המעצרים ועקרון המידתיות?

22. אם נדרשת אינדיקציה נוספת לצידוק לדחיית עמדת המאשימה, די לעיין בנהל המעודכן שפרסמה משטרת ישראל, בעקבות החלטת בית המשפט העליון **בעניין טבקה** ולשם יישום העקרונות שנקבעו בה לביצוע פעולות שיטור הכוללות דרישה להזדהות ללא קיומו של חשד סביר. נוהל 220.002.19 "**הצגת תעודת זהות וחובת הזדהות בפני שוטרת**" מיום 05.07.2021 מציין באופן מפורש כי "במסגרת פעילות האכיפה המשטרתית נדרשים השוטרים לעיתים לבקש פרטי זיהוי מאדם ולדרוש ממנו להזדהות באמצעות תעודת זהות (להלן – דרישת ההזדהות). פעולות אלה עשויות לפגוע בחירויות יסוד כגון חופש התנועה וכבוד האדם וחירותו, ולכן מוטל על השוטרים לפעול באופן זהיר ומושכל בהפעלת סמכות זו" (סעיף 1); ובהמשך נקבע מפורשות כי **פניית שוטרת לאדם בבקשה להזדהות מגבילה את תנועתו ומהווה עיכוב** לפי סעיף 69 לחוק המעצרים ועל כן על השוטרת להזדהות בפני האדם שזיהויו מתבקש, **להבהיר לו את הסיבה בגינה הוא נדרש להזדהות**, לעשות מאמץ שלא לעכבו מעבר לזמן ההכרחי וככל

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

שיעלה הצורך בהפעלת סמכויות עיכוב נוספות כגון עיכוב לתחנה או מעצר, יש לפעול בהתאם לכללים החלים על סמכות זו (סעיף 5 לנוהל).²

23. ולבסוף, המאשימה ביקשה להפנות זרקור אל מורכבות התקופה, בעיצומו של משבר בריאותי עולמי כאשר הממשלה והכנסת חוקקו בחקיקת בזק חוקים ותקנות שנועדו לצמצם את ממדי המגיפה ולשמור על בריאות הציבור, ואילו שוטרי משטרת ישראל נדרשו לבצע פעולות אכיפה מול אזרחים שלא שעו להנחיות ולמגבלות. אכן, הימים לא היו ימים כתיקונם וההתמודדות בתקופה זו היתה מורכבת ביותר, בכל החזיתות, וגם למי שהופקדו על אכיפת המגבלות והשמירה על הנהלים. אלא שדווקא בעתות חירום ובתקופת משבר המלווה באיזודאות, ובחקיקת חירום שהטילה מגבלות על כלל הציבור ולצדן סמכות אכיפה פלילית – מתחדדת החשיבות שבהקפדה על זכויות הפרט ויישום הסמכויות המוענקות לגורמי אכיפת החוק באופן מידתי, הולם וראוי (ועיינו: י' ואקי ולי' וגנר **אכיפה פלילית בעתות חירום: עבירות הקורונה כמקרה בוחן**, מעשי משפט י"ג (2022) 261).

24. **לסיכום פרק זה** - המסקנה המתבקשת היא כי **המגע בין השוטרת לנאשמת היה כרוך בעיכובה במקום** וכי עיכוב הנאשמת במקום החל מרגע פניית השוטרת אליה.

1. פגמים בהליך העיכוב והמעצר – לא הודע לנאשמת כי היא מעוכבת במקום ולא הודעה לה סיבת העיכוב

25. עיכוב כרוך בפגיעה בזכויות יסוד כגון חופש התנועה, הכבוד והשם הטוב וכזוה, עליו לעמוד באופן דווקני בכללים הנדרשים על פי החוק וזאת על מנת להגשים את העקרונות שהותוו בפסקת ההגבלה. לעניין זה יפים דבריה של הנשיאה חיות **בעניין טבקה**:

"לגישתי, הדרישה כי אדם יזדהה בפני שוטר באמצעות תעודת זהות, עשויה להוביל לפגיעה ממשית בזכות לכבוד האדם. פגיעה זו מתבטאת בכך שפניית גורם אכיפת חוק לאדם המצוי ברשות הרבים והחשוף לעיני עוברי אורח, מלווה בתיוגו של אדם כחשוד בביצוע מעשה עבירה. בנסיבות שבהן בפני אותו אדם אף לא הוצג טעם מוברר שבעטיו הופעלה הסמכות, עשוי להתעורר חשש כי הסמכות הופעלה באופן שרירותי, וכבר נפסק לא אחת כי סמכות שלטונית שמופעלת בשרירות וללא כל מגבלה יש בה משום פגיעה בכבודו של אדם ואף באוטונומיה שלו" (פסקה 21 לפסק הדין)

26. השוטרת לא הודיעה לנאשמת ברגע הפניה, או בשום שלב לאחר מכן, כי היא מעוכבת **במקום**. ההודעה היחידה על העיכוב היתה כאשר הודיעה השוטרת לנאשמת כי היא מעוכבת **לתחנה**, לאחר שזו לא שיתפה פעולה עם הבקשה להזדהות.

² יוער כי בעניינו של נוהל זה תלויה ועומדת עתירה לבית המשפט העליון (בג"ץ 244/23 האגודה לזכויות האזרח בישראל ואח' נ' משטרת ישראל).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

27. סעיף 67 לחוק המעצרים קובע את גדרי סמכות העיכוב במקום וסמכות העיכוב לתחנה:

"(א) היה לשוטר יסוד סביר לחשד כי אדם עבר עבירה, או כי הוא עומד לעבור עבירה העלולה לסכן את שלומו או בטחונו של אדם, או את שלום הציבור או את בטחון המדינה, רשאי הוא לעכבו כדי לברר את זהותו ומענו או כדי לחקור אותו ולמסור לו מסמכים, במקום הימצאו.

(ב) שוטר רשאי לדרוש מאדם להילוות עמו לתחנת המשטרה או לזמנו לתחנת המשטרה למועד אחר שיקבע, אם נתקיימו שניים אלה:

(1) יש יסוד סביר לחשד שהוא עבר עבירה או יש הסתברות גבוהה שהוא עומד לעבור עבירה כאמור בסעיף קטן (א);

(2) הזיהוי היה בלתי מספיק, או לא ניתן לחקור אותו במקום הימצאו."

סעיף 72 לחוק קובע כי על מבצע העיכוב יחולו הוראות סעיף 24 בשינויים המחויבים.

סעיף 24 קובע:

"(א) העוצר אדם יזהה את עצמו תחילה בפני החשוד, בציון שמו או כינויו הרשמי והיותו שוטר או עובד ציבור, יודיע לו מיד שהוא עצור ויבהיר לו את סיבת המעצר בהקדם האפשרי במהלך ביצוע המעצר; שוטר יזהה את עצמו גם בהתאם להוראות סעיף 5א לפקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן – פקודת המשטרה), ועובד ציבור יזהה את עצמו גם על ידי הצגת תעודה המעידה על סמכויותיו. היה המעצר על פי צו שופט, ימסור מבצע המעצר לעצור עותק מהצו.

(ב) הוראות סעיף קטן (א), למעט החובה להודיע לחשוד על המעצר ולמסור לו עותק מהצו, לא יחולו –

(1) אם ברור בנסיבות הענין, כי זהות השוטר וסיבת המעצר ידועים לעצור;

(2) אם מילוין עלול לסכל את ביצוע המעצר;

(3) אם מילוין עלול לגרום לפגיעה בבטחון מבצע המעצר בשעת ביצוע המעצר או להעלמת ראיה;

חלפו הנסיבות שמנעו מילוי הוראות סעיף קטן (א), יקיים מבצע המעצר את ההוראות האמורות מוקדם ככל האפשר.

(ג) מילוי החובות האמורות בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) הוא תנאי לחוקיות המעצר."

28. אם כך, הסעיף קובע חובות על מבצע המעצר לפיהן עליו לזהות עצמו, להודיע לחשוד על המעצר

להבהיר לו סיבתו ולמסור לו עותק מצו מעצר. הסעיף מאפשר דחיית ביצוע חובות השוטר, למעט החובה להודיע לחשוד על המעצר ולמסור לו עותק מצו המעצר ככל שמתקיים אחד החריגים. לענייננו רלוונטי החריג שעניינו כי בנסיבות העניין זהות השוטר וסיבת המעצר ברורות. הוראות אלו חלות על הליך העיכוב, בשינויים הנדרשים.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

29. ההגנה טענה כי משלא הודע לנאשמת על עיכובה במקום הרי שמדובר בעיכוב בלתי חוקי. ההגנה מפנה לסעיף 24 ומבהירה כי גם אם סיבת העיכוב היתה ברורה לנאשמת (ולשיטתה לא כך היא) עדיין חלה החובה להודיע לה על עצם העיכוב במקום. התביעה לא התמודדה במישרין עם טענה זו, ככל הנראה על רקע עמדתה העקרונית (שנדחתה לעיל) כי המפגש הראשוני ממילא אינו מהווה עיכוב והוראות הסעיף ממילא אינן חלות.

30. עשויה היתה לעלות השאלה האם "שינויים מחויבים", כלשון הסעיף, בין סמכות העיכוב לבין סמכות המעצר מצדיקים לוותר על דרישת הידוע על עצם העיכוב במקום (בשונה מעיכוב לתחנה או מעצר) ובשים לב לאבחנה בין עיכוב במקום לבין עיכוב לתחנה או למעצר של ממש. בהיבט הטכני, עיכוב במקום אינו כולל דרישה של השוטר מאדם להתלוות אליו למקום אחר, והעיכוב יכול להימשך פרק זמן קצר, לעתים דקות בודדות, עד לסיום עריכת הבירור שהצדיק את העיכוב. במקרה שמשך העיכוב אינו עולה על 20 דקות אין חובה גם לרשום דוח עיכוב (סעיף 74 לחוק המעצרים). זאת, בשונה מההודעה לאדם על עיכוב לתחנה הכרוכה בשיבוש משמעותי יותר של שגרת יומו, או הודעה על המעצר, פעולה קיצונית של שלילת חירות הכרוכה בדרך כלל גם בהשמתו באזיקים. בהיבט הערכי-מהותי, מעצרו של אדם פוגע בזכויותיו המוגנות במידה רבה יותר מאשר עיכוב במקום או אף עיכוב לתחנה, וההודעה על המעצר מקימה באופן אוטומטי לעצור סט של זכויות שיש להקפיד על מימושו כמפורט, למשל, בשאר הוראות סימן ד' לחוק המעצרים בעוד שעל הליך העיכוב חל סעיף 24 בלבד באותו פרק.

לא מצאתי צורך להעמיק את דיון בסוגיה זו או לקבוע בה מסמרות, משתי סיבות מרכזיות: ראשית, טענה שכזו לא הועלתה על ידי התביעה ולא נטען כי פרשנות הסעיף מצדיקה החרגת הידוע על העיכוב במקום, בשונה מעיכוב לתחנה או ממעצר; שנית, כפי שיובהר בהמשך, בהליך עיכוב הנאשמת נפלו פגמים נוספים בהפעלת חובות השוטר על פי הדין הפוגמים בחוקיותו של ההליך כולו, מעבר לסוגיית מתן ההודעה, באופן שאינו מצדיק התעכבות על נקודה זו מעבר לכך.

31. מכל מקום, גם אם לא נאמרו המלים המפורשות: 'שלום גברתי את מעוכבת', היה מקום לקיים את כל שאר החובות על פי הדין, ולא כך נעשה. לא הובהרה לנאשמת מרגע הפניה אליה, ולמעשה עד לסיומו של האירוע, באופן ברור ומפורש מהי **סיבת הפניה אליה** ומדוע היא מתבקשת להזדהות בפני השוטר, בניגוד לדרישת הסעיף וזהו לטעמי הפגם המשמעותי והמרכזי.

האם סיבת העיכוב היתה ברורה לנאשמת?

32. לשם הבנת הסיטואציה וניתוחה, יובא להלן החלק הרלוונטי בשיח שבין השוטר לנאשמת, לאחר פניית השוטר, עטיית המסכה על ידי הנאשמת, ובקשת השוטר לקבל תעודת זהות שלא נענתה בחיוב:

שוטר: טוב בואי אני אסביר לך את זה ככה, אוקיי? אני כרגע מבקשת ממך להזדהות בפני. נאשמת: למה? למה את צריכה תעודת זהות? שוטר: אני

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

צריכה לזהות אותך, דבר ראשון, רוצה לזהות אותך, אני שוטר. נאשמת: את לא מכירה אותי, מה את צריכה לזהות אותי? שוטרת: אוקי, בדיוק, אני צריכה לזהות אותך. נאשמת: אז למה? עשיתי משהו רע? אני מציקה לך? לאנשים אחרים? שוטרת: לא הצקת לאף אחד... נאשמת: אז תעזבו אותי. שוטרת: אני כרגע רוצה לזהות אותך, את רוצה לבוא איתי לתחנה? נאשמת: את רוצה לקחת אותי לתחנה? שוטרת: אם את לא תזדהי, כן. נאשמת: תעשי מה שאת רוצה אבל... (מנסה ללכת מהמקום) את רוצה לקחת אותי בכוח כאילו? שוטרת: תקשיבי שוב... נאשמת: את רוצה לעשות את זה? את באמת רוצה לעשות את זה? שוטרת: אני לא רוצה... נאשמת: אז תעזבי אותי. שוטרת: בגלל זה אני אומרת לך תני לי תעודת זהות. נאשמת: למה? בשביל מה? שוטרת: כי אני רוצה לזהות אותך, אני שוטר ואת חייבת להזדהות בפני. (ברקע, אדם אחר, ייתכן הפקח, אומר: היא חייבת לזהות אותך). נאשמת: אבל תסבירי לי מה הסיבה שאת רוצה לזהות אותי? שוטרת: אני אסביר לך, אני כרגע רוצה לזהות אותך כי עשית עבירה, אוקי? (דקה 53:1), מעבר לכך אני רוצה לראות מאיפה את. נאשמת: לדעת? מה זאת אומרת לדעת מי מדבר? שוטרת: אני רוצה לדעת מי את, אוקי? אני מבקשת ממך תעודת זהות. נאשמת: את רוצה להמשיך כאילו או... שוטרת: כן, אני מבקשת ממך תעודת זהות. נאשמת: אני לא רוצה לתת לך (הנאשמת מתחילה ללכת מהמקום). שוטרת: אין בעיה, את כרגע מעוכבת איתי לתחנה (דקה 07:2) (השוטרת הולכת אחרי הנאשמת) תקשיבי, זה ייגמר במעצר, זה מה שאת רוצה שיקרה? נאשמת: למה אבל? למה?

33. עד ההודעה לנאשמת כי היא מעוכבת לתחנה, הנאשמת שאלה את השוטר חמש פעמים מה הסיבה שהיא מתבקשת להזדהות בפניה, ולא קיבלה מענה הולם מהשוטרת או מהפקח למעט התשובה לפיה מתבקשת היא להזדהות לפני השוטר מאחר שהיא שוטר, ובהמשך נמסרה סיבה נוספת: "כי ביצעת עבירה", אולם השוטר לא הסבירה מעבר לכך, אף שניתן היה בקלות רבה להבהיר לנאשמת את סיבת הפניה אליה. גם לאחר שהשוטרת הודיעה לנאשמת כי היא מעוכבת לתחנה המשיכה הנאשמת לשאול – "למה, אבל למה?"

34. השוטר הסבירה בחקירתה הנגדית כי זו היתה הפרקטיקה בה נהגה, קרי: ראשית לבצע את הליך הזיהוי ורק לאחר מכן למסור את ההסבר על הסיבה בגינה מתבקש האדם להזדהות וכדבריה: "אני קודם צריכה לדעת מי האדם לפני שאני מסבירה לה מה עומד לקרות" (עמ' 23 ש' 2). בהמשך, הסבירה כי לשיטתה הנאשמת ידעה מה סיבת הפניה אליה מאחר שמיד לאחר שניגשה אליה עטתה זו מסכה ואמרה "הנה שמתי, רק דיברתי בטלפון" (עמ' 25 ש' 5-8; עמד 29 ש' 1-2; 10-12). השוטר גם הסבירה כי היא, מבחינתה, קיימה את חובת היידוע מאחר שאמרה לנאשמת: "כי עשית עבירה" (עמ' 28 ש' 23-27), כי סיבת המעצר יכולה להימסר בשלב יותר מאוחר, בהתאם לסיטואציה (עמ' 30 ש' 11-12) וממילא, כאמור הסיבה היתה ברורה ולכן היא לא נמסרה לא רק בתחילת השיח אלא גם בהמשכו (שם, ש' 15).

35. התעקשות השוטר שלא למסור לנאשמת את סיבת העיכוב לאורך כל האירוע, גם לאחר שהיא נשאלה במפגיע על ידי הנאשמת מספר פעמים, וגם לאחר שהאירוע החל להסלים, תוך שהיא מעדיפה לעכב את הנאשמת לתחנה ואף לעצרה ולהזעיק כוחות שיטור נוספים, והכל משום

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

שלא התרחש הזיהוי המיוחל – אינה ברורה. ניתן היה בקלות למסור לנאשמת בתחילת השיח את הסיבה, תוך גילוי גמישות מחשבתית והתנהגותית ובכך לייתר את האירוע כולו.

אף במנותק מההקשר המשפטי הברור, או החובות המשפטיות החלות על השוטרת, לא ברור מדוע לא הטתה השוטרת אוזן למצוקתה של הנאשמת (הניכרת בסרטון) שכל מבוקשה היה לדעת, ולו ברמה הפורמלית, מהי סיבת העיכוב. כידוע, המפגש בין שוטר לאזרח הוא מפגש טעון, ולכן מצופה מבעל הסמכות שיגלה רגישות לאזרח טרם פגיעה בזכויותיו, ותהא זו המוצדקת בפגיעות.

36. המאשימה טוענת כי דברי הנאשמת והתנהגותה מלמדים על מודעותה לסיבת העיכוב ומפנה לתחילת השיח מול השוטרת, כאשר ניגשה השוטרת לנאשמת, זו נצפית עוטה את המסכה ואומרת כי **"שמת. אני באתי לדבר בטלפון פשוט"**. אני מוכנה להניח לטובת התביעה שהאינטראקציה בין הנאשמת לשוטרת עד שלב זה של הסיטואציה תומכת במסקנה שהנאשמת יכלה לדעת מהי סיבת העיכוב. ואכן, לכאורה, בשלב זה התנהל שיח בין השוטרת לנאשמת שסיבתו ברורה. אלא שמהר מאד מתרחשת תפנית בעלילה, הנאשמת החלה, ולא חדלה, לשאול את השוטרת מדוע היא מתבקשת להזדהות לפנייה, והשוטרת בחרה להתנהל בתוך סיטואציה ארוכה ומורכבת מבלי לספק תשובה ברורה.

גם אם סברה השוטרת, לאור משפט הפתיחה כי הנאשמת הבינה את הסיבה, שעה שהנאשמת הפנתה **שאלות חוזרות ונשנות** לשוטרת בעניין סיבת העיכוב, היה על השוטרת לחשוך ולחשוש, ולו באופן תיאורטי, שמא סיבת העיכוב אינה ברורה לנאשמת ולפרטה בפניה, בפרט משהתנהל שיח ארוך ומשמעותי בין השתיים, עוד לפני הסלמת האירוע ומעצרה של הנאשמת.

לחלופין, גם אם השוטרת סברה שהנאשמת ידעה היטב סיבת עיכובה, ואולי היא אף מיתממת או נוקטת במניפולציה, היה עליה לומר לה, בכל זאת, ברחל בתך הקטנה, מהי סיבת העיכוב. אדרבא, הרושם הוא הפוך. דומה עליו שמהשיח בין השוטרת לנאשמת, ניתן להסיק מסקנה שהשוטרת בחרה להימנע במופגן מחובתה למסור לנאשמת מהי סיבת העיכוב.

37. מקום נוסף בסרטון ממנו ניתן היה ללמוד, לכאורה, על הבנת הנאשמת, הוא בסיטואציה שהתרחשה לאחר שהשוטרת הזעיקה כוחות סיוע. האירוע התרחש בצהרי היום באזור שוק לוינסקי, בטבורה של עיר. עוברים ושבים נאספו מסביב, תיעדו את המתרחש ואף פנו בדברים לנאשמת ולשוטרת במהלך האירוע. בשלב מסוים כאשר השוטרת אוזקת את הנאשמת, נשמע אדם ברחוב שואל את הנאשמת: **"מה קרה לך? ספרי לי מה קרה"** (דקה 30: 5) והנאשמת משיבה: **"כלום, באתי לדבר בטלפון, והם לא נותנים לדבר בטלפון, כי אי אפשר לנשום עם השיט הזה"**. האם ניתן ללמוד מכך שהנאשמת הבינה את הסיבה לעיכוב ולמעצר? אף שניתן היה לסבור כך, אלא שמיד לאחר מכן אדם נוסף ברחוב שואל את הנאשמת **"למה אוזקים אותך בכלל?"** (דקה 42: 5) והנאשמת משיבה: **"לא יודעת הם לא נותנים שום סיבה הגיונית"**.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

38. לאורך כל המפגש הארוך עם הנאשמת נשזרים סימנים ברורים כי היא לא ידעה באופן מוצק וודאי מה הסיבה לדרישות השוטרת, אלה הצדיקו חידוד והבהרה מצד השוטרת. הנאשמת הייתה יכולה אמנם לשער השערות ולהתייחס לסוגיית הדיבור בטלפון ועטיית המסכה כאפשרות ריאלית, אולם ניכר כי הדברים לא היו ברורים לה עד תום וכי גם לאחר השערות אלו היא ציינה שאינה יודעת מה הסיבה ואינה מבינה מדוע הסיטואציה מתפתחת באופן שבו היא מתפתחת. **כאשר הנאשמת חוזרת ושואלת גם לאחר שהיא נעצרת ונאזקת, מה סיבת הדבר, יש להניח לטובתה שלא הבינה את הדברים עד תום.**

בנסיבות אלו, גם הדברים שנמסרו בחקירתה במשטרה, בדיעבד ולאחר שנעצרה: "אני הייתי בדרך לקניות, רציתי להרים טלפון והמסכה הפריעה לי לנשום..." (ת/7 ש' 11-12) אין בהם כדי לרפא את המחדל שבהימנעות ממתן הסבר ראוי מלכתחילה או ללמד על מידת מודעותה הוודאית בזמן אמת.

39. כאשר מעוכב פונה **שוב ושוב** בשאלה מדוע הוא מעוכב או מדוע הוא מתבקש להזדהות – גם בנסיבות שבהן סבור השוטר, סובייקטיבית, כי סיבת העיכוב ברורה למעוכב ואין צורך להסבירה, לא מן הנמנע כי למעוכב הסיטואציה לא ברורה או לכל הפחות טעונה הבהרה. בנסיבות אלו, כעניין של מדיניות אכיפה ראויה והוגנת ואף במאזן הנוחות המעשי – נכון לומר גם את מה שהוא מובן מאליו לשיטת השוטר. מדובר בשאלה לגיטימית של אזרח שחירותו נשללת על ידי איש אכיפת חוק. אין מקום בעניין זה ל"משחקי מוחות" בין השוטר לאזרח ואם האזרח מעלה תהייה, גם אם מן הנסיבות הדברים נהירים לשוטר באופן שלא חייב אותו לשיטתו להודיע מלכתחילה על סיבת העיכוב, שעה שעולה ספק – שלא לומר ספקות – לא יכולה להיות מחלוקת כי על השוטר לפעול בהתאם לחובות על פי הדין והוא איננו פטור מחובותו להסביר לאזרח את סיבת עיכובו.

40. החלת החרג שבסעיף 24, קרי: מקרים בהם סיבת העיכוב ברורה בנסיבות העניין, צריכה להיעשות בצמצום וכאשר הדבר אינו משתמע לשתי פנים. בשים לב למעמדה של הזכות לחירות קיימת חשיבות ראשונה במעלה בהקפדה על הפעלת סמכויות האכיפה כדין, וכל ספק ולו קל שבקלים, צריך להוביל להחלת החובות מחדש על השוטר המבצע את העיכוב או המעצר.

41. גם הוראות הנוהל המשטרתי מפרטות את החובה לספק הסבר מפורט לאזרח מיד בפתח הפניה אליו ולקיים עמו שיח אדיב ומקדם: "הבחין שוטר באדם שאינה עוטה מסיכה, יפנה אליו בנימוס ויברר עימו את הסיבה לאי עטיית המסיכה" (עמ' 4, סעיף 4(ג)), וכן "שוטר הבא במגע עם אדם אשר אינו עוטה מסיכה יימנע, ככל הניתן מעימות מילולי ופיזי עם האזרח ויפעל על פי הסמכויות המוקנות לו בחוק" (עמ' 5 סעיף 4(ז)).

42. על החשיבות שמייחס המחוקק לקיום חובות השוטר מול האזרח ניתן ללמוד מהסיפא לסעיף 24(ב) הקובעת "חלפו הנסיבות שמנעו מילוי הוראות סעיף קטן (א), יקיים מבצע המעצר את ההוראות האמורות מוקדם ככל האפשר" (ור' גם סעיף 5א(ו) לפקודת המשטרה). לאמור, גם כאשר פטר המחוקק את מבצע המעצר מקיום חובות ההזדהות וההסבר על סיבת המעצר,

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

בהתקיים הנסיבות המצדיקות זאת (האפשרויות הנוספות המפורטות בסעיף 24(ב) והפוטרות מהחובות הן אם מילוי החובות עלול לסכל את המעצר או לגרום לפגיעה בביטחון המעצר בשעת ביצוע המעצר או להעלמת ראיה) – מניחות שמתקיימת מניעה זמנית והשוטר מחויב, מיד עם הסרת המניעה לחזור ולבצע את חובותיו בהתאם לסעיף. מקל וחומר בענייננו, כאשר קיים ספק האם התקיים, מלכתחילה, החריג לחובות השוטר.

43. **לסיכום פרק זה** – קיום החובות החלות על השוטר בזמן ביצוע עיכוב ומעצר הוא תנאי לחוקיות העיכוב, כמפורט בסעיף 24(ג). השוטר דרשה מהנאשמת להזדהות אולם לא הסבירה מדוע. היא הודיעה לה כי היא מעוכבת לתחנה אולם לא הודיעה לה על העיכוב במקום. היא החליטה לעכבה לתחנה בגין סירובה להזדהות אולם בשום שלב לא הסבירה לה מדוע היא נתבקשה, מלכתחילה, להזדהות. תשובת השוטר "כי ביצעת עבירה" רחוקה מלהיות מענה ראוי או מספק והיה מקום להבהיר לנאשמת מהי העבירה בה נחשדה (ב"ש 43/73 מדינת ישראל נ' **לנדסברגר**, פ"ד כז(2) 113, בעמ' 118; ר' קיטאי-סנג'רו **המעצר: שלילת החירות טרם הכרעת הדין** (2011) 405-406). גם ההסבר שמסרה השוטר לנאשמת כי היא חייבת להזדהות "כי אני שוטר" אינו יכול לעמוד שכן היא נחשדה בעבירה ספציפית. לא הוכח קיומו של הסייג הפוטר את השוטר מהחובה להסביר את סיבת העיכוב. **מסירת הסיבה לעיכוב היא תנאי סובסטנטיבי לחוקיות העיכוב**. השאלות החוזרות מצד הנאשמת למן הרגע שבו פנתה אליה השוטר ועד לאחר שנעצרה, והעובדה שמדובר באירוע שנפרס על פני פרק זמן משמעותי, במהלך עמדו בפני השוטר הזדמנויות למכביר למסור את ההבהרות הנדרשות – מעצימים את הפגמים שדבקו בהליך העיכוב ובהמשך גם בהליך המעצר.

אייקום חובות השוטר פגם בחוקיות העיכוב. אין מדובר בסטייה שולית אלא בהתנהלות הצובעת את הליך העיכוב בצבעים של העדר חוקיות. מדובר אפוא בעיכוב שאינו כדין.

ז. הפגמים בהחלטה על העיכוב לתחנה ובהמשך ההחלטה על המעצר

44. ההחלטה על העיכוב לתחנה התקבלה מאחר שהזיהוי לא היה מספק ונשענה למעשה על הסמכות המפורטת בסעיף 67(ב) (2) לחוק המעצרים ומאחר שלא ניתן היה להשלים את הליך הזיהוי במקום. סמכות העיכוב לתחנה נולדה אפוא אך ורק בגין סירובה להזדהות במקום. לאור איחוקיות הליך העיכוב במקום ואייקום חובות השוטר במסגרת העיכוב, גם ההחלטה לעכב את הנאשמת לתחנה נגועה לפיכך באיחוקיות.

45. מאותם טעמים ממש גם ההחלטה לעצרה, על רקע היעדר שיתוף הפעולה עם הליך העיכוב, אף היא בלתי חוקית ולא ניתן לנתקה מהרצף הכללי. ההחלטה על המעצר נולדה כאמור על רקע הפגמים בשרשרת העיכוב ובשל סירובה של הנאשמת להזדהות ובהמשך סירובה לעיכוב. סמכות המעצר הרלוונטית בנסיבותיו של התיק היא זו הנתונה בסעיף 23(ב) לחוק המעצרים: **"שוטר מוסמך לעצור אדם ולהביאו לתחנת המשטרה לתכלית שלשמה ביקש לעכבו, אם האדם אינו מצייט להוראותיו שניתנו על פי סמכויות העיכוב המסורות לו בדין, או אם הוא**

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

מפריע לו להשתמש בסמכויות העיכוב. משקבעתי שזה היה עיכוב בלתי חוקי, הרי שגם במעצר שבא בעקבות אי-הציות להוראות העיכוב, דבקה אי חוקיות נגררת.

46. הפגמים שתוארו יורדים לשורשו של עניין. היו לשוטר מספר רב של הזדמנויות לנהל שיח הולם עם הנאשמת אשר לא מן הנמנע כי היה מונע הסלמת הסיטואציה וחוסך מהנאשמת את הליך המעצר וההעמדה לדין, וכן מהשוטרת את הצורך להתמודד עם השלכותיו של אותו אירוע.³

ח. פעולות הנאשמת – התנגדות לעיכוב ומעצר שלא כדין – מידתיות

47. לאחר שקבעתי כי נפלו פגמים בהליך העיכוב אשר בוצע בחריגה מהוראות החוק, קמה בנסיבות העניין לנאשמת הזכות להתנגד לעיכוב:

"עשיית שימוש בסמכות ה"עיכוב" - אף שאין המדובר ב"מעצר" - מטילה "מגבלה" על חירותו של אדם; ואין אדם חייב להשלים עם עיכובו, אלא אם כן המדובר בהגבלה "כחוק". עיכוב "שלא כחוק" - מקנה ל"נעכב" זכות התנגדות, לאמור: זכות "לפטור" את עצמו מן ההגבלה שמטיל עליו העיכוב, וללכת לדרוכו באין מפריע; ובלבד שלא יעשה יותר מאשר ראוי לעשות בעניין זה באורח סביל" (י' קדמי, על סדר הדין בפלילים חלק ראשון (מהדורה מעודכנת 2008) 30; ההדגשה הוספה).

על רקע הקביעה כי הליך המעצר נגוע באי-חוקיות קמה לנאשמת זכות להתנגד גם לו:

"הזכות להתנגד למעצר בלתי-חוקי – לאמור: לפגיעה שלא כחוק בזכות היסוד לחופש התנועה – הינה פועל יוצא מקיומה של זכות היסוד לחירות אישית [...] הכלל הוא: כי שמורה לו, לאדם שמבקשים לעצרו שלא כחוק, הזכות "להתנגד" לאותו מעצר; וזכות ההתנגדות כוללת: לא רק את הזכות ה"סבילה" להתחמק – ואפילו לברוח – מן המעצר; אלא – גם את הזכות ה"פעילה" להתנגד למעצר בכוח סביר" (י' קדמי, שם, בעמ' 144).

48. בשלב הראשון, התנגדות הנאשמת באה לידי ביטוי בסירוב להזדהות ובניסיון ללכת מהמקום. התנגדותה הפיזית החלה רק לאחר שהשוטרת עצרה אותה, אזקה אותה ואחזה בה בחוזקה ובעקבות כך. הנאשמת נשמעת אומרת לשוטרת מספר פעמים "את מכאיבה לי" ואילו השוטרת מפצירה בה להפסיק לזוז כדי שלא תכאיב לעצמה. בשלב זה של האירוע התנגדותה סבירה ובעוצמה נמוכה – היא ניסתה להשתחרר מלפיתת השוטרת ומהאזיקים.

49. בהמשך, הגיעו למקום כוחות שיטור נוספים והעימות עלה מדרגה, הנאשמת נשכבה על הרצפה, כשהיא אזוקה והשוטרים ניסו להקימה על מנת להכניסה לניידת לשם מימוש מעצרה. הנאשמת התנגדה וביקשה שיעזבו אותה. השוטרים הבהירו לה שאם היא לא תקום ירימו

³ במהלך החקירה הנגדית התברר כי תיעוד מעצרה של הנאשמת פורסם בכלי התקשורת לצד התייחסויות אישיות הנוגעות לשוטרת והכוללות פגיעה בשמה הטוב. השוטרת הגישה תביעת לשון הרע ושולמו לה פיצויים (עמ' 18-19).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

אותה וביקשו ממנה שלא לנסות לשחרר את ידיה מן האזיקים. הנאשמת צעקה כי היא לא רוצה כלום ולבסוף השוטרים הרימוה והכניסוה לניידת ללא הסכמתה.

50. **צפייה בסרטון ועיון בדוחות הפעולה מובילים למסקנה כי פעולות הנאשמת היו סבירות ומידתיות.** הנאשמת לא הפעילה אלימות חריגה או מופרזת והפעולות הפיזיות בהן נקטה לא חרגו מהנדרש לשם שחרור מהמעצר הבלתי חוקי.

כך תוארו הדברים בדוח הפעולה של השוטרת (ת/3): "החשודה החלה להשתולל וניסתה להוציא את האזיקים והצליחה לשחרר אזיק אחד מהמקום כתוצאה מכך נפצעתי בידי הימנית מתחת לכף היד. תפסתי את ידיה וניסיתי לאזוק אותה בשנית תוך כדי שהיא משתוללת ובוועטת בי בבטן, ביקשתי ממנה להירגע והיא אמרה שכואב לה. אמרתי לה שתפסיק לזוז ולהתנגד וזה לא יכאב לה, החשודה לא הקשיבה וניסתה לנשוך אותי מספר פעמים. כוחות הגיעו למקום והחשודה נשכבה על הרצפה וסירבה לקום, ביקשנו ממנה מספר פעמים לעמוד ולהיכנס לניידת והיא סירבה, הרמנו אותה לניידת תוך שהיא מתנגדת ומשתוללת ובוועטת בשוטרות";

רס"ר סתיו יפרח הגיעה למקום עם כוחות התגבור וכך תיעדה (ת/4): "הבחנתי בבחורה צעירה (...) שוכבת על מדרכה כשידיה ורגליה אזוקות והיא מסרבת לקום. מייד ניגשתי לצד גופה השמאלי וביקשתי ממנה לקום על רגליה. זו סרבה והמשיכה בהתנגדותה תוך שהיא מנסה לשחרר את ידה הימנית מהאזיק. מייד שהבחנתי בכך תפסתי את ידיה וחיזקתי את הסגירה. לציין כי גם כאשר האזיק סגור עד אחרי השן האחרונה הידיים של העצורה עדיין חופשיות מאחר והן מאד רזות. לציין כי הסימנים על ידיה לא נוצרו בעקבות הידוק האזיק אלא מאחר והיא ניסתה למשוך את ידיה החוצה מהאזיק וגרמה לחיכוך בינו לבין פרקי כף ידה. כנ"ל לגבי רגליה (...) לאחר שסירבה לשתף פעולה הרמנו אותה בתיאום מושלם תוך שאני אוזרת אותה ביד שמאל מתחת לבית השחי על מנת ליצור אחיזה חזקה שלא תגרום לה לפגע, נטע אוזרת בידה הימנית ואודל בשתי רגליה. כך הובלנו אותה לניידת סורנטו שהיתה במקום והכנסנו אותה לתא האחורי תוך שהיא ממשיכה בהתנגדותה האקטיבית ושולחת רגליה לכל עבר".

גם דוחות הפעולה הנוספים אינם מצביעים על התנגדות אלימה החורגת מהתנגדות לגיטימית למעצר בלתי חוקי. רפ"ק משה אברמוב פירט כי: "הבחנתי שהעצורה משתוללת על הקרקע ומתחילה לצעוק כל מיני דברים... וכשהרימו את החשודה וליוו אותה לניידת ושהכניסו אותה לניידת זהיתי את העצורה בוועטת בדלת ומונעת את סגירת הדלת" (ת/11) והפקח דוני פנחסוב ציין: "החשודה החלה להשתולל ולבעוט בשוטרת ולתלוש לה את המצלמה את הקשר, החשודה הצליחה לשחרר את האזיקים ביד אחת" (ת/12).

51. סעיף 275 שעניינו העבירה של הפרעה לשוטר במילוי תפקידו קובע: "**העושה מעשה בכוונה להפריע לשוטר כשהוא ממלא תפקידו כחוק או להכשילו בכך, או להפריע לאדם אחר או להכשילו מלעזור לשוטר, דינו - מאסר עד שלוש שנים ולא פחות משבועיים ימים**". משלא קיימה השוטרת את חובותיה "כחוק" לא ניתן להרשיע את הנאשמת בביצוע עבירה של הפרעה לשוטר "במילוי תפקידו".

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

52. סעיף 47(א) לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], תשכ"ט-1969 קובע: "המשתמש בכוח או באיומים כדי למנוע או להכשיל מעצר חוקי, שלו או של אדם אחר, או כדי להכשיל חיפוש חוקי, דינו – מאסר ששה חדשים או קנס 750 לירות". משנקבע כי המעצר אינו חוקי, קמה לנאשמת הזכות להתנגד למעצרה ועל כן לא ניתן להרשיעה גם בעבירה זו.

ט. הימנעות הנאשמת מהעיד להגנתה

53. סעיף 162 לחסד"פ קובע כי שתיקת נאשם, קרי: הימנעותו מלהעיד, עשויה לשמש חיזוק למשקל ראיות התביעה וכן סיוע מקום שהדבר דרוש. בע"פ 2132/04 קייס נ' מדינת ישראל (נבו 28.05.2007) קבע בית המשפט העליון את הדברים הבאים:

"הכלל בדבר הערך הראייתי שיש לייחס לשתיקת הנאשם במשפט מבטא את האיזון הנדרש בין אינטרס חשיפת האמת בהליך הפלילי, לבין ההגנה על זכויות הנאשם מפני הפללה עצמית. לשתיקת הנאשם ניתן משקל ראייתי כחיזוק למשקל ראיות התביעה וכסיוע במקום שהוא נדרש. עם זאת, השתיקה אינה יכולה לתפוס את מקומן של ראיות התביעה הבסיסיות הנדרשות לצורך הפללת הנאשם. זכות השתיקה אינה גורעת מהנטל המוטל על כתפי ראיות התביעה להוכיח את אשמת הנאשם מעבר לכל ספק סביר (ענין מילשטיין, סעיפים 7 ו-10 לפסק דינו של השופט לוי). עם זאת, אינטרס גילוי האמת בהליך הפלילי מורה כי יש לתת ערך ראייתי יחסי לשתיקת הנאשם במשפט, ויחסיות זו מתבטאת בחיזוק ראיות המפלילות את הנאשם בביצוע העבירה.

שתיקת הנאשם אינה יכולה לשמש להוכחת עובדה שבמחלוקת מקום שזו לא הוכחה אף לכאורה ביתר הראיות (ע"פ 2831/95 אלבה נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(5) 221, 328). לעומת זאת, שתיקתו של הנאשם עשויה להצטרף לראיות אחרות, המצביעות על התקיימותה של עובדה השנויה במחלוקת, כדי להגיע לרמת ההוכחה הנדרשת שלה (רע"פ 1601/91 צרפתי נ' מדינת ישראל, פ"ד מה(3) 408, 409; עניין בן גל, 148, 154). יתר על כן, כאשר עולה מראיות התביעה מסקנה מפלילה לכאורה, הימנעותו של נאשם מלהעיד ולעמוד למבחן החקירה הנגדית מותירה את מסקנת ההפללה ללא משקל שכנגד, ועשויה להוביל להרשעתו (ע"פ 4600/94 חביו נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(5) 617, 632; עניין גרציאני, פסקה 5.1; עניין אלבה, 269, 270-271, 303, 328; ע"פ 230/84 חג'בי נ' מדינת ישראל, פ"ד לט(1) 785, 788-789).

שתיקת הנאשם בבית המשפט אינה מחייבת מתן משקל ראייתי כלשהו לנתון זה. המשקל הראוי שיש לייחס לשתיקה נגזר מהנסיבות המיוחדות של הענין כפי שהן אוצלות על משמעותה וטעמיה המסתברים של השתיקה" (פסקאות 37-39, ההדגשות הוספו; ור' גם רע"פ 4142/04 מילשטיין נ' התובע הצבאי הראשי, נבו 14.12.2006, בפסקאות 10-11).

54. בנסיבותיו של תיק זה, כאשר המחלוקת אינה עובדתית או כזו הנוגעת לעצמת הראיות או לעמידת המאשימה ברף ההוכחה הנדרש, אלא לקביעות משפטיות הנוגעות לצידוק לפעולות השיטור ולחוקיות העיכוב המעצר, הימנעות הנאשמת מלהעיד להגנתה אינה יכולה לחזק את ראיות התביעה ועל כן אין מקום לזקוף זאת לחובתה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 50854-06-22 מדינת ישראל נ' פרנקל

סוף דבר

לאור כל המקובץ לעיל אני מורה על זיכוי הנאשמת מהעבירות שבכתב האישום.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו בתוך 45 ימים מהיום.

ניתנה היום, ב' אב תשפ"ג, 20 יולי 2023, במעמד הצדדים.

כריסטינה חילו-אסינוד, שופטת